

سرسخن

پژوهش یعنی پویایی اندیشه در مسیر دانش و خرد با جستجوی مداوم

حشمت کفیلی^۱

خوشبختانه به یمن تفکر پویای مدیران سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس نزدیک دو دهه است که نیروهای جوان سازمان گام‌هایی به سمت پژوهش برداشته‌اند. نگاهی به روند این حرکت و بازخوانی مطالب نشان می‌دهد که چگونه هریک از آن‌ها در این مسیر گام به گام تحت نظر استادان خبره، توانمندی خود را شناخته و نشان داده‌اند. آنها تلاش کرده‌اند تا در جریان فعالیت روزانه علایق خود را شناسایی و با دانش فراگرفته، در هم آمیزند و نتیجه آن را در قالب کتاب‌های معرفی و مقالات مروری، معرفی و تخصصی ارائه نمایند. البته در این رهگذر آنان که تخصص و تجربه را درهم آمیخته‌اند به نگرشی ژرفتر دست یافته و پاسخ سؤالات خود را در قالب مقالات علمی پژوهشی ارائه کرده‌اند یا اینکه سؤالاتی برای پژوهشگران حوزه مطالعات خود طرح کرده‌اند.

در همین گذر روزی یکی از همکاران پژوهشگر که اتفاقاً مقالات کمی هم ارائه کرده اما دانشی عمیق نسبت به موضوعات حرفه‌ای پیرامون خود کسب کرده، بیان داشت واژه پژوهش در زبان انگلیسی (Research) یعنی «فرآیند جستجوی مدام» است؛ به عبارت دیگر ما نمی‌توانیم با نگارش مطالبی که تاکنون بدان دست یافته‌ایم اعلام کنیم که این پایان سخن است. این برای من به عنوان کارشناسی در مسیر پژوهش به‌طور مکرر پیش آمده و مطمئن هستم برای بسیاری کسان که رهروان این مسیر هستند وجود داشته و دارد، بدون تردید چنانچه مقالات و مطالب گذشته خود را بررسی نماییم نکته‌های تکمیلی وجود دارد که باید به آن بیفزاییم. اولین تجربه اینچنینی‌ام را سه سال پس از ارائه پایان‌نامه کارشناسی ارشد به دست آوردم. این تجربه را در طی یک سفر علمی و شرکت در کنگره‌ای مرتبط با دوره تاریخی اثری که موضوع اصلی کارم بود، به دست آوردم و چه‌بسا که این یکی از یافته‌های مهم من در این سفر بود. پس‌از آن نیز بارها تکرار شده و برای برخی از آنچه یافته‌ام گاه بیش از یک دهه زمان صرف کرده‌ام (که البته برای بسیاری از پژوهشگران چیزی غریبی نیست) و اما برای شخص نگارنده ماحصل این جستجوی مداوم بسیار جالب بود؛ بالأخره پس از چند سال تلاش در مسیر مستندسازی و معرفی آثار امکان چاپ کتاب «موزه‌های آستان قدس» فراهم آمد. البته بیشتر همکاران و متصدیان این امر می‌دانند که جریان تألیف یک اثر تا نشر آن (به خصوص برای یک کتاب مصور و با چاپ نفیس) توأم با سختی و گاه موانعی پیش‌بینی نشده است؛ اما سرانجام این کار با همه کاستی‌هایش باهمت و همکاری حوزه‌های مربوطه در سال ۱۳۹۶ انجام شد و در اختیار علاقه‌مندان این حوزه قرار گرفت. نکته قابل‌توجه این بود که دیگر بار تجربه من تکرار شد؛ یعنی درست در زمانی که کتاب موزه‌های آستان قدس در تنور گرم چاپخانه در حال پخت نهایی بود من برای پیگیری نامه‌ای مهم، پس از کسب مجوزهای لازم، برای بررسی پرونده‌ای در بایگانی دبیرخانه کل آستان قدس

^۱ کارشناس ارشد باستانشناسی؛ کارشناس پژوهش و مشاور موزه‌های سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی،

اعزام شدم. ضمن بررسی پرونده به نامه‌ی شماره ۹۲۴۶ به تاریخ ۲۵۳۷/۳/۴ (۱۳۵۷ش.) برخوردیم که معاون امور مذهبی، فرهنگی و اجتماعی به نیابت تولیت وقت اعلام کرده که تابلوهای خریداری شده برای موزه آستان قدس مجدداً توسط آقای علی اکبر تقوی کارشناس عتیقات وزارت فرهنگ و هنر ارزیابی شده و در طی این کارشناسی مجدد مشخص شده که در شناسایی یکی از تابلوهای نقاشی خریداری شده برای موزه آستان قدس اشتباهی صورت گرفته و نام هنرمند را که در صورت جلسه قبلی و البته به خط خوش بر پشت تابلو نیز کارشناسان نوشته و امضاء کرده بودند «شمس»؛ «درویش کاتبی» می باشد. این نامه که مربوط به قبل از انقلاب اسلامی بود همچنان در پرونده مزبور ضبط شده ولی هیچ گاه در جریان امور اداری به واحدهای مربوطه (احتمالاً) نرسیده و در دفاتر نیز اطلاعات اصلاح نشده بود، در نتیجه در طی ۱۵ سال گذشته کارشناسان موزه، در مستند نگاری اثر به اطلاعات ثبت و امضاشده در پشت تابلو نقاشی و دفاتر جمع داری استناد کرده بود. بدیهی است این جانب که از کسب اطلاعات جدید بسیار خوشحال شده بودم با ناشر تماس گرفتم تا حتی الامکان تغییر لازم را در متن کتاب برای معرفی اثر انجام دهند اما متأسفانه این امر امکان پذیر نبود. از این رو امروز با این یادداشت به اطلاع کلیه محققان و پژوهشگران آثار هنری که علاقه مند کسب اطلاعات صحیح در مورد این اثر می باشند، می رسانم نام هنرمند خالق اثر تابلو نقاشی رنگ و روغن با عنوان «وقایع روز عاشورا و روز بعد از عاشورا» که در صفحه ۳۴۱ کتاب «موزه های آستان قدس رضوی» معرفی شده، به استناد نامه و صورت مجلس شماره ۳۴۶۶ تاریخ ۳۷/۲/۲۵ و نامه ۹۲۴۶ به تاریخ ۲۵۳۷/۳/۴ (۱۳۵۷ش.) «درویش کاتبی» می باشد.